

PRIKAZI / REVIEWS

Katarina Dalmatin
Odsjek za talijanski jezik i književnost
Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
HR-21000 Split, Sinjska 2
kdalmati@ffst.hr

MLADEN MACHIEDO, *PROVJERE IDENTITETA*, KNJIŽEVNI KRUG SPLIT, 2016.

Knjiga *Provjere identiteta* objavljena u izdanju Književnoga kruga u Splitu u Biblioteci znanstvenih djela autora prof. dr. sc. Mladena Machieda donosi niz zanimljivih eseja podijeljenih u četiri cjeline. U prvoj se cjelini u sedam eseja obrađuju razna identitetska pitanja vezana uz pojedine hrvatske književnike: Janka Polića Kamova, Radovana Ivšića, Milivoja Slavičeka, Vladu Gotovca, Zvonimira Mrkonjića i Nikicu Petraka. U prvom eseju *Povratak Janku Poliću Kamovu*, prethodno objavljenom u *Republici*, br.1 iz siječnja 2007., J. Polić Kamov opisuje se kao »protofuturist s jedne strane, a vidovito postmoderan u perspektivi« (Machiedo, 2016:9), a u *Isušenoj kaljuži* autor vidi »najeuropskiji roman hrvatske književnosti 20. stoljeća«. Ta se teza razrađuje vrlo zanimljivom detaljnom poredbenom analizom tog romana i Krležinog romana *Povratak Filipa Latinovića*. Retroaktivnu afirmaciju tog autora u srednjoeuropskom okruženju autor opravdava izjednačavanjem triju zemljopisnih sfera u romanu (domovina, Italija i Francuska) s budućom Freudovom gradacijom *id, ego, super-ego*. Zadnji dio eseja nadovezuje se na istraživanja Mladena Urema o potencijalnoj rodbinskoj povezanosti J. Polića Kamova i Dore Maar te se u njemu iznose zanimljiva dodatna interdisciplinarno-biografska tumačenja. Eseju je priložena pjesma Paula Ćeluarda *Identiteti* u izvorniku i hrvatskom prijevodu posvećena Dori Maar. U drugom eseju posvećenom Poliću Kamovu razrađuju se neke teze iznesene u prethodnome (poziv za detaljnijim proučavanjem utjecaja psihologije Cesarea Lombrosa na Kamovljeve opus, preuzimanje Danteovih transcendentálnih kategorija i njihovo ukrižano baratanje, zanimljivo intertekstualno tumačenje prezimena Filip Latinovicz u kojem autor pronalazi »spoj etimološki prepoznatljive sredozemne kulture u ugarskoj grafiji«), te se u zaključku iznosi vjerovanje u točnost Uremove teze o Kamovljevu očinstvu u slučaju Dore Maar. Članak *S Radovanom: čitanja i susreti* propituje glavne razloge zakašnjele i još uvijek slabe recipiranosti opusa Radovana Ivšića u Italiji i Hrvatskoj. S jedne strane oni se pronalaze u njegovim beskompromisnim etičkim stavovima zbog kojih je svojedobno polemizirao s postnadrealističkim Aragonom, dok je za razumijevanje hrvatske „šutnje“ o Ivšiću presudnu ulogu odigrao Miroslav Krleža. S tim u vezi donosi se zanimljiva analiza pjesme *Odjek Brijuna* u Ivšićevoj hrvatskoj i francuskoj inačici i autorovu prijevodu druge. Esej o Slavičeku naslovljen *Poslije (barem) 33 godine [Milivoj Slaviček]* objavljen

u *Republici*, br.12. iz 2009. donosi prijevod predgovora talijanskim prijevodima pjesama Milivoja Slavičeka objavljenim davne 1973. godine u talijanskom časopisu *L'albero* iz Leccea, a predgovoru prethodi osvrt na tada neuobičajeni, neantologijski izbor Slavičevih pjesama. U eseju *Poticaji postranika* posvećenom Vladi Gotovcu kontekstualiziranjem zanimljivom interpretacijom vrlo efektivnih Gotovčevih citata iz raznih faza njegova životu pokušava se čitatelju sugerirati kako valja ustvari čitati Gotovčev opus. Njegov intelektualni i duhovni profil analizira se kroz prizmu njegova odnosa s autorima kojima se stalno vraćao, Krležom u domovini i Simonom Weil na svjetskom planu, a donose se i zanimljive paralele s nizom talijanskih autora. U članku *Poetička prepoznatljivost Zvonimira Mrkonjića*, koji je još 2008. izašao u *Književnoj Republici*, analiziraju se neke od glavnih poetičkih konstanta njegove »poezije poetike« (Machiedo, 2016: 69) kao što su: homogenizacija dispartnog, prostorno uspostavljanje njegovih pjesama u prozi, tipično postmoderna transformacijska referencijalnost, parodičnost i autoreferencijalnost. Prva cjelina zatvara se kratkim esejom u kojemu se donosi treće tumačenje *Pričice* Nikice Petraka koje se nadovezuje na prethodna dva tumačenja Pavla Pavličića.

U drugoj se cjelini u pet eseja iz raznih kutova promišlja o nasljeđu preminulih hrvatskih romanista Josipa Jerneja i Frana Čale, teoretičara i teatrologa Nikole Batušića, prevoditelja Josipa Tabaka, a u jednom donose se i osobna sjećanja na dugogodišna obiteljska druženja sa slikarom Boškom Rašicom i njegovom suprugom. U članku *Nekompetentno sjećanje na prof. Jerneja*, prethodno objavljen u *Zborniku Međunarodnog znanstvenog skupa u spomen na prof. dr. Josipa Jerneja (1909. – 2005.)*, ur. M. Ljubičić, I. Peša Matracki i V. Kovačić, FF. Press, Zagreb, 2012., donosi se niz zanimljivih osobnih sjećanja na prof. dr. Josipa Jerneja iz perspektive njegova bivšeg studenta i mlađeg kolege, ali i osvrt na neke zanimljive psihološke i biografske detalje. Hrvatskim talijanistima i lingvistima neupućenima u širi kontekst međusobnih sukoba i prijepora na zagrebačkoj talijanistici, koji su u konačnici doveli do odlaska Pavla Tekavčića s tog odsjeka davne 1980., svakako će biti zanimljiv Jernejev stav o tom događaju iznesen u članku *Omaggio a Pavao Tekavčić* objavljen u pulskoj *Tabuli* 2001. godine te autorov osvrt na posljedice tog nemilog događaja. S druge strane, autorova kritika određenih aspekata Kombolova prijevoda Danteove *Božanstvene komedije* i načelno slaganje s Jernejevim pozitivnim vrednovanjem slabo recipiranog prijevoda *Božanstvene komedije* Stjepana Markuša (uz opasku da bi svakako trebalo još detaljnije analizirati Markuševo postupanje s Danteovim neologizmima koje Kombol i nastavljači prevode opisno), dragocjen je orijentir i poticaj novim generacijama talijanista i prevoditelja za daljnja istraživanja i prijevodna poboljšanja. Nešto kraći, ali zato ništa manje zanimljiv i dojmljiv svakako je prilog posvećen Josipu Tabaku. U njemu se, nakon kratkog uvoda u kojem se donose detalji s pokojnikova skromnog pogreba na kojemu je jedini govor održao danas, također, pokojni fra Bonaventura Duda s kojim je pokojni Tabak radio na prijevodu hrvatske Biblije, u nastavku donosi sedam zanimljivih anegdota koje odlično osvjetljavaju Tabakovu prevoditeljsku svestranost i kvalitativnu dosljednost, ali i lucidnost pojedinih uvida (još je pedesetih godina predlagao prijevod djela Miguela Angela Asturiasa, budućeg nobelovca, na hrvatski jezik). Autor ne skriva divljenje prema Tabaku kojemu bi trebalo »pridodati lijepi niz relativnih, a bome i apsolutnih superlativa« (Machiedo, 2016: 91) te dojmljivo zaključuje kako »neki ljudi žive, silno rade i odlaze poluanonimni. Srećom odlaze: sabrano ispunjeni, iz nesavršenosti koja ih je okruživala« (Machiedo, 2016: 94). U prilogu *Kolorit sjećanja* donose se autorova sjećanja na dugogodišnje obiteljsko prijateljevanje sa slikarom

Boškom Rašicom i njegovom suprugom, a eseju je priložena i pjesma posvećena preminulom bračnom paru Rašica. Članak o Franu Čali naslovljen *Čalina »veličina manjih«*, osim sjećanja na njegovu komemoraciju održanu na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 9. studenoga 1993. godine i osvrt na tekstove objavljene u prethodnim publikacijama posvećenim preminulom romanistu, u časopisu *Dubrovnik*, br. 5/1993. i četvrtoj knjizi *Zbornika hrvatsko-talijanski književni odnosi* iz 1994. godine, donosi i sažetak njegovih najvećih zasluga. Čale je prikazan kao izvrstan znanstvenik koji je »spajao talijanistiku, kroatistiku, komparatistiku, teatrologiju i prevodilaštvo«, ali i kao izniman organizator čije su se diplomatske i organizacijske vještine ponajviše iskazale u organizaciji dvaju povijesnih talijanističko-slavističkih skupova (onome o Petrarki 1974. i Danteu 1981. godine). Značajnom prevoditeljskom djelatnošću prvi je razbio onodobnu „herezu“ na svom odsjeku da »je nepoćudno za znanstvenog radnika baviti se i prevođenjem« (Machiedo, 2016: 110), a književnu kritiku zaudžio je ponajviše istančanim stilističkim analizama te dugogodišnjim naporom uvođenja hrvatskih autora u europski kanon, kao i njihovim podvrgavanjem rigoroznim komparatističkim analizama u domaćoj sredini. U nekrologu Nikoli Batušiću, prethodno objavljenom u *Forumu*, br. 4–6. iz 2010. godine, donosi se zanimljiv osvrt na dvije njegove memoarske knjige *Na rubu potkove, uspomene* objavljenu 2006. i *Četiri godišnja doba* koja u doba pisanja članka nije još bila objavljena (objavit će se tek posmrtno 2011. godine), ali čiji je sadržaj autoru velikim dijelom bio tada već poznat iz časopisnih nastavaka. U trećoj cjelini (sastoji se od četiriju članaka) donose se dva autorova govora održana u prigodi osnutka Hrvatsko-talijanskog društva 19. lipnja 1992. i na godišnjoj skupštini zagrebačkoga centra *Société Européenne de Culture* 3. ožujka 1993. u kojem se iznosi žestoka kritika šutnje te kulturne institucije i njenih članova prema srpskoj agresiji na Hrvatsku. U kraćem eseju naslovljenom *Ima li nas/»Nema«li nas* analizira se zastupljenost pojedinih kanonskih hrvatskih književnika u četvrtom izdanju Ganzantijeve *Enciklopedije književnosti* te se iznose brojne pogreške (od pravopisnih do pogrešnog navođenja godina rođenja, nacionalnosti pojedinih autora itd.) i pojedini grubi metodološki previdi. U zadnjem prilogu autor se osvrće na priče Siniše Glavaševića koje iščitava kao utopijske antiteze ratu čija »poduka teži boljem svijetu« (Machiedo, 2016:148). Četvrta je cjelina najprožetija autobiografskom notom. U prvomu se članku iznose osobna promišljanja o raznim aspektima prevoditeljske djelatnosti, u drugom se donosi osvrt na knjigu Višnje Machiedo *Putanje*, u trećem se analiziraju prijevodi triju knjiga Višnje Machiedo objavljenih 2012. i 2013. godine, dok se u četvrtom donosi biografija autorove majke, akademski obrazovane glazbenice i amaterske slikarice čija slika krasi korice knjige.

S obzirom na to da je većina tekstova sadržanih u ovoj knjizi već prethodno tiskana u raznim časopisima, zbornicima ili novinama, iza esejističkog dijela nalazi se i bibliografska bilješka nakon koje slijedi bilješka o autoru s impresivnim popisom svih autorovih bibliografskih jedinica podijeljenih u osam cjelina. U zaključku treba svakako istaknuti da je knjiga *Provjere identiteta* Mladena Machieda značajan doprinos hrvatskoj kroatistici, talijanistici i komparatistici jer donosi niz zanimljivih i iscrpnih studija, analiza i pregleda vezanih uz eminentne hrvatske književnike i znanstvenike, kao i razne druge osvrtne od iznimnoga znanstvenog i kulturnog značenja. Ona svakako ima i svoju sentimentalnu vrijednost zato što donosi i brojne biografske detalje i osobna sjećanja na navedene autore koja će se na ovaj način otrgnuti od zaborava.